

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาของชาติได้กำหนดการจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย(มาตรา 15) ซึ่งการศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบมีสองระดับคือการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา(มาตรา 15) ในการจัดการศึกษานั้น ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย(มาตรา 10) และให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (มาตรา 27) และที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี,2542) นอกจากนั้นการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆต้องมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ(มาตรา 28)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไข จุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษ

ที่ 21 จึงมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 กำหนดให้สถานศึกษา ในสังกัด จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร และโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน โรงเรียนทั่วไปให้ใช้หลักสูตร ดังนี้ ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครบทุกชั้นเรียน

ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัวและบุคคล ต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการวางแผนดำเนินการ

การส่งเสริมสนับสนุน การตรวจสอบตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ทั้งในด้านการ บริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วน สมดุล กระบวนการวิจัย การวัดและประเมินผล เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด คือ เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ทั้งนี้โดยต้องสอดคล้องและสนองตามความถนัด ความสนใจและ ความสามารถของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน

ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นบุคลากรในฝ่ายบริหารของสถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องใน การบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาในรายละเอียดของการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อนำผลที่ศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้บริหารสถานศึกษา

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารต่างกัน มีการบริหารหลักสูตร แตกต่างกัน
2. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีการบริหารหลักสูตร แตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ในระดับสถานศึกษา และจะมีประโยชน์ต่อโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ในปีการศึกษา 2555 ทุกโรงเรียน โดยนำไปใช้เป็นแนวทางในวางแผนการแก้ไขปัญหา อุปสรรคของโรงเรียนในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวนเป็น 5 ภารกิจ ได้แก่

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 168 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 117 คน ซึ่งประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวนเป็น

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 12 คน

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 43 คน

2.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 62 คน

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา

2.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น
 - ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)
 - ขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน)
 - ขนาดเล็ก (มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 120 คน)
- 2) ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหาร
 - น้อยกว่า 10 ปี
 - ระหว่าง 10 - 20 ปี
 - มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งครอบคลุม 5 ภารกิจ ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ด้านการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร
 - 1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร
 - 1.3 ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ใน 5 ภารกิจ คือ ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ภารกิจที่

2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม
และประเมินผล

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 2551 ที่กำหนดขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา
ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด
ของตนเอง รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม รู้จักตนเอง มีชีวิต
อยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข โดยมีการจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชา
ที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่เรียนเพิ่มเติมเป็นรายภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จาก
มาตรฐานและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ประสบการณ์ทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่เริ่มปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา
จนถึงปีการศึกษา 2553 ซึ่งจำแนกเป็นประสบการณ์

- น้อยกว่า 10 ปี
- ระหว่าง 10 - 20 ปี
- มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 168 โรงเรียน

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะการจัดขนาดของสถานศึกษาตามเกณฑ์ของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 168 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536. หน้า 38)

1. ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)
2. ขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน)
3. ขนาดเล็ก (มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 120 คน)